

УДК 811.82.

Наталія Мех (м. Київ)

ЛЮБОВ ЯК ГОЛОВНИЙ ПРИНЦИП ЖИТТЯ... (до ювілею С.Я. ЄРМОЛЕНКО)

У статті розглядаються основні риси українознавчої концепції видатного стиліста, славіста, філолога Світлани Єрмоленко. Представлені погляди та думки вченого про рідну мову, рідне слово, про формування українознавчого світогляду, про входження через мову в суспільство, в якому живеш, в його культуру.

Розглянуто у розвідці й зв'язок ідей С. Єрмоленко з поняттями та поглядами на проблему рідної мови українських вчених Івана Огієнка та Михайла Грушевського.

Ключові слова: рідна мова, українознавчий світогляд, україноцентрична особистість, українська культура.

Natalia Mekh

LOVE AS A MAJOR PRINCIPLE OF LIFE ... (to the anniversary of S.YERMOLENKO)

The article deals with the main features of the Ukrainian-speaking concept of the outstanding stylist, Slavist, philologist Svetlana Yermolenko. The views and opinions of the scientist about the mother tongue, the native word, about the formation of the Ukrainian-speaking worldview, the introduction of the language into the society in which you live, into his culture are presented.

Considered in the exploration and communication of the ideas of S. Yermolenko with concepts and views on the problem of the native language of Ukrainian scientists Ivan Ogienko and Mykhailo Hrushevsky.

Key words: native language, Ukrainian-speaking worldview, Ukrainian-centric personality, Ukrainian culture.

Наталія Мех

ЛЮБОВЬ КАК ГЛАВНЫЙ ПРИНЦИП ЖИЗНИ ... (к юбилею С.Я. ЕРМОЛЕНКО)

В статье рассматриваются основные черты украиноведческой концепции выдающегося стилиста, славіста, филолога Светланы Ермоленко. Представлены взгляды и мнения ученого о родном языке, родном слове, о формировании украиноведческого мировоззрения, о вхождении через язык в общество, в котором живешь, в его культуру.

Рассмотрено в статье и связь идей С. Ермоленко с понятиями и взглядами на проблему родного языка украинских ученых Ивана Огиенка и Михаила Грушевского.

Ключевые слова: родной язык, украиноцентричная личность, мировоззрение, украинская культура.

Щаслива та людина, якій вдалося зрозуміти для чого вона прийшла у цей світ. Вона знайшла своє призначення, своє місце у бурхливому потоці безкінечних життєвих подій. Вона відчуває свою потрібність. Вона має сили, бажання, нахнення служити іншим, дарувати радість, спрямовувати, підказувати, підтримувати ближніх. І при цьому, вона не втратила вміння вчитися, пізнавати та прагнути нового. Вона не байдужа... Їй болить все, що порушує гармонію, зовнішню та внутрішню. Їй болить...

Ці рядки про людину, яка все життя дарує любов людям, бо її серце переповнює любов в різних проявах, ці рядки про Світлану Яківну Єрмоленко. Адже любов – це головний принцип її життя і ми всі, її учні, колеги та рідні, щасливі бути причетними до її служіння.

А служіння видатного стиліста, славіста, філолога – це любов до слова, це захист та плекання рідної мови, це вміння надихнути інших на любов, запалити вогник у серці. І людина буде нести його все життя і з вдячністю згадувати Світлану Яківну. І це добро їй повертається, наповнюючи життя змістом, радістю та красою.

Маючи філософський склад мислення, глибоко розуміючи фундаментальні теоретичні проблеми, які стоять перед науковою лінгвістичною спільнотою, Світлана Яківна здатна збагнути і ті важливі питання, які стоять перед сучасним вчителем, освітні та культурні завдання, які потрібно терміново вирішувати у вихованні молодшого покоління.

*Як виплекати ту любов до рідної мови,
пісні, культури
в сучасному глобалізованому світі?
Як виховати
україноцентричну мовну особистість?*

У монографії «Мова і українознавчий світогляд» знаний лінгвіст наголошує, що мовна особистість «формується в сім'ї, у дошкіль-

них дитячих закладах, у школі. Відомо, що основні знання про мовну систему, уміння застосувати ці знання на практиці, а також навички володіння грамотним усним і писемним словом виробляються в загальноосвітній середній школі. Рівень мовної компетенції особистості залежить від природних лінгвістичних даних людини, розвитку індивідуального мовного чуття й можливості якнайширшої практики спілкування»¹.

Світлана Єрмоленко

Один з підрозділів зазначеної вище праці Світлана Яківна назвала «Рідну мову вивчаємо все життя і завжди відкриваємо в ній непізнане». Це, дійсно, мудрий висновок людини, залюбленої в батьківську мову, в мамине слово. І ця думка перегукується з поглядами відомого українського філолога, культуролога та церковного діяча Івана Огієнка (митрополита Іларіона). Найважливішими «ознаками рідної мови кожної людини І. Огієнко вважав духовне начало, нерозривний зв'язок з мовою батьків (тобто «батьківською мовою»), мовою етносу, до якого людина належить (тобто «етнічною мовою»), і культурою цього етносу.

У «Передмові до «Науки про рідномовні обов'язки» культуролог зазначав, «рідна мова – це найважливіша основа, на якій зростає духовно й культурно кожний народ». Мислитель закликав: «Виховуйте своїх дітей тільки рідною мовою, бо тільки вона принесе їм найбільше духовних цінностей». Рідна мова – найцінніша основа духовного об'єднання кожного народу, в якій зосереджено «глибини його духовної культури». ..

Інші складники поняття «рідна мова» учений визначав так: «Рідна мова – то мова наших батьків і мова народу, до якого належимо». Розвиваючи ідею рідної мови як мови батьківської, яку дитина чує з моменту народження і якою користується в дитинстві, дослідник зауважив: «Пильуйте всіма силами, щоби перша мова

¹ Єрмоленко С.Я. Мова і українознавчий світогляд: Монографія / Світлана Єрмоленко. – К.: НДІУ, 2007. – С. 318.

вашої дитини була справді мова матері, – своя рідна», оскільки «дитина вважатиме тільки ту мову за рідну, якою говоритиме перші п'ять років свого життя»².

Найцікавішим є те, що сучасні психологи своїми дослідженнями підтверджують думки, висловлені І. Огієнком ще у першій половині ХХ століття. Дійсно, «дитина відкриває світ через слово. Перші усвідомлені звуки рідної мови, перша загадка, казка, пісенька, віршик прилучають дитину до народної творчості. Слово об'єднує людей у родину, рід, народ, націю. Воно виступає виразником інтелектуально-раціонального й психічно-емоційного розвитку як окремої людини, так і всього суспільства»³.

Михайло Грушевський – ще одна видатна постать нашої культури – наголошував на важливості знання рідної мови, її історії, особливо високо цінуючи її літературний варіант. Вчений розглядав проблему рідної мови, у своїх наукових дослідженнях, у «нерозривному зв'язку з культурологією, літературознавством, етнологією, психологією, соціологією, історіографією українського народу. .. У політичних змаганнях за незалежність України важливе значення М. Грушевський надавав упровадженню рідної (української) мови в школах, семінаріях, вузах. Цикл статей, присвячених цій проблемі, учений оприлюднив у газеті «Слово»; згодом вони стали змістом його відомої книги «Про українську мову і українську школу» (1911) .. Учений зауважував про шкідливість викладання в школах, особливо початкових, нерідною (у той момент історичного буття – російською) мовою. .. у кон-

цепції М. Грушевського рідна мова в її літературній формі постає одним із найважливіших націотворчих чинників»⁴.

Ідеї та погляди знаного історика та громадського діяча гармонійно вплелися в українознавчу концепцію С.Я. Єрмоленко, яка відзначає:

«Вивчення української мови – це передусім формування українознавчого світогляду, входження через мову в суспільство, в якому живеш, в його культуру. Мова допомагає опанувати знання про свій народ і людство»⁵, і далі підкреслює, що «феномен української мови найтісніше пов'язаний з територією, на якій живе народ, з його матеріальною і духовною культурою, з глибинами історичної пам'яті. Енергія мовленого слова формує універсальне духовне середовище, в якому діють доцентричні сили спілкування, спрага пізнання, радість взаєморозуміння, співпереживання і природність безпосереднього виявлення емоцій людини»⁶.

Зверніть увагу на той заклик, який Світлана Яківна Єрмоленко спрямовує до нас усіх:

«Прислухаймося, як говорить народ. Прислухаймося не до того обмеженого, збідненого жаргону, яким послуговуються деякі наші сучасники, а до збагаченого досвідом, колективним розумом Слова, яке витримало віки поневірянь, зневіри, а проте зберегло непереборну твердість духу й щирі ніжність, іскрометний гумор і високий романтизм»⁷.

Ці слова – слова Людини, яка любить рідну землю, свій народ, любить і плекає батьківську мову. І ця ЛЮБОВ є головним принципом її життя...

References

Batsevich (2009). *Spiritual Synergy of the Native Language: Linguistic Philosophy Essays*. – K. [in Ukrainian].

Yermolenko (2007) *Language and Ukrainian-speaking worldview*. – K. [in Ukrainian].

² *Бацевич Флорій. Духовна синергетика рідної мови: Лінгвофілософські нариси: монографія / Флорій Бацевич. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – С. 99-100.*

³ *Єрмоленко С.Я. Мова і українознавчий світогляд: Монографія / Світлана Єрмоленко. – К.: НДІУ, 2007. – С.423.*

⁴ *Бацевич Флорій. Вказ. праця. – С. 115-116.*

⁵ *Єрмоленко С.Я. Мова і українознавчий світогляд: Монографія / Світлана Єрмоленко. – К.: НДІУ, 2007. – С. 339.*

⁶ Там само. – С. 423.

⁷ Там само. – С. 424.